

Status for EUs håndtering av den økonomiske krisen

Europakommisjonen ved Generaldirektoratet for økonomiske og finansielle saker (DG Ecfm) publiserte 31. mai en statusrapport for EUs håndtering av den økonomiske krisen. I rapporten [EU Economic Governance: A major step forward](#) peker Kommisjonen på tre hovedområder i EUs krisehåndtering:

1. Styrking av EUs rammeverk for økonomisk styring og overvåkning
2. Sikring av stabiliteten i euroområdet
3. Gjenoppretting av tillit og stabilitet i finanssektoren

1. Styrking av EUs rammeverk for økonomisk styring og overvåkning

Kommisjonen peker i rapporten på tre initiativer som skal bidra til styrket koordinering av økonomisk styring i EU som helhet og i medlemslandene:

- I. En styrking av rammeverket for økonomisk styring og vekst
- II. Styrket europeisk overvåkning av nasjonal økonomisk politikk og budsjett disiplin
- III. Innføringen av Det europeiske semester

I. En styrking av rammeverket for økonomisk styring og vekst skal være hjørnesteinen i et framtidig bærekraftig EU. Nøkkelen her er EUs vekststrategi [Europa 2020](#), som ble vedtatt i mars 2010. De fem målsettingene for Europa 2020 er som følger:

- 1) *Sysselsetting*: 75 pst. av EUs innbyggere mellom 20 og 64 år skal være sysselsatt
- 2) *Innovasjon*: 3 pst. av EUs BNP skal være investert i forskning og utvikling
- 3) *Energi*: EU skal redusere CO₂-utslipp med 20 pst., øke energieffektiviteten med 20 pst. og øke andelen av fornybar energi til 20 pst. av totalt energiforbruk
- 4) *Utdanning*: Drop-out fra grunnskolen skal være under 10 pst.
- 5) *Fattigdomsbekjempelse*: 20 millioner færre innbyggere skal være i risikozonen for fattigdom

Forankret i vekststrategien Europa 2020, publiserte Kommisjonen 12. januar 2011 den første utgaven av en ny, årlig vekstundersøkelse, [Annual Growth Survey](#). Denne markerer begynnelsen av Det europeiske semester (se under). Vekstundersøkelsen tar utgangspunkt i dagens situasjon og presenterer prioriterte tiltak for den økonomiske politikken i EU:

- Tre tiltak for å sikre *makroøkonomisk stabilitet*: 1) Konsolidering av offentlige finanser. 2) Redusere betydelige over- og underskudd på driftsbalansen overfor utlandet. 3) Sikre stabilitet i finanssektoren.
- Fire tiltak for å *underbygge strukturelle reformer*: 1) Hjelp innbyggere tilbake i arbeid ved å gjøre arbeid mer finansielt attraktivt. 2) Reformere pensjonssystemene. 3) Sørg for at velferdsordninger for arbeidsledige gir insentiver til å finne nytt arbeid. 4) Balansere økt fleksibilitet og sikkerhet (flexicurity) i arbeidsmarkedet.
- Tre tiltak for å *underbygge økonomisk vekst*: 1) Identifisere og fjerne barrierer i det indre markedet. 2) Øke investeringsnivået i energi-, transport- og IT-sektorene. 3) Sikre langsiktig kostnadseffektiv energitilgang for det europeiske markedet.

Sentralt står også den såkalte "[Euro pluss-pakten](#)" om dypere økonomisk koordinering for styrket konkurransevne og økt konvergens. Denne pakten bestående av ytterligere reformer utover det formelle økonomiske samarbeidet ble lagt fram på møtet med stats- og regjeringssjefene i EU den 24. og 25. mars. Alle medlemsland i euroområdet har sluttet seg til pakten så vel som seks land utenfor euroområdet: Bulgaria,

Danmark, Latvia, Litauen, Polen og Romania. Pakten fokuserer på fire områder: Styrket konkurranseevne, økt sysselsetting, bærekraftighet i offentlige finanser og finansiell stabilitet.

II. Styrket europeisk overvåkning av nasjonal økonomisk politikk og budsjett disiplin. Kommisjonen la 29.

september 2010 fram seks lovforslag for styrket økonomisk styring og samarbeid i EU. Europaparlamentet og Rådet skal etter planen komme til en enighet om disse lovforslagene før EU-toppmøtet i juni 2011. Det er imidlertid fortsatt ikke enighet blant beslutningstakerne om forslagene, og den endelige lovpakken kan se annerledes ut. Tiltakene er en respons på manglende oppfyllelse av økonomiske og finanspolitiske målsettinger, jamfør Maastrichtkriteriene, og konsekvensene dette har fått. Lovforslagene har tre hovedmål:

- 1) *Styrking av Stabilitet- og vekstpaktens (SVP) forebyggende gren:* Kommisjonen har foreslått strengere regler for hvordan EU kan reagere overfor medlemsland som ikke overholder kravene i paktens, som fastsetter at budsjettunderskuddet ikke skal overstige 3 pst. av BNP og at gjeldsgraden ikke kan overstige 60 pst. av BNP.
- 2) *Styrking av Stabilitets- og vekstpaktens korrigerende gren:* Her foreslår Kommisjonen strengere regler for underskuddsreduksjon og legger større vekt på gjeldsutvikling enn det som tidligere har vært praksis. Medlemsland som har høyere gjeldsgrad enn tillatt, må redusere mengden gjeld over 60 pst. av BNP med 1/20-del hvert år over tre år for å unngå underskuddsprosedyre. Dersom et euroland underlegges underskuddsprosedyre, må det oppfylle krav til budsjett- og gjeldskonsolidering innen gitte tidsfrister, samtidig som Kommisjonen tar et rentefritt depositum på 0,2 pst. av landets BNP hvert år. Depositumet kan bli omgjort til bot dersom landet ikke oppfyller kravene i underskuddsprosedyren.
- 3) *Tiltak for å redusere makroøkonomiske ubalanser:* Her har EU etablert et styrket varslingssystem ved hjelp av en resultattavle (scoreboard) med interne og eksterne indikatorer utformet for å oppdage framvoksende ubalanser i ulike deler av økonomien i medlemslandene. I tillegg foreslås strengere regler i form av en ny ubalanseprosedyre (Excessive Imbalance Procedure), der land må iverksette tiltak for å redusere sine makroøkonomiske ubalanser. For eurolandene vil håndhevingsmekanismene inkludere både bøter (0,1 pst. av BNP) og sanksjoner i tilfelle ubalansene ikke korrigeres i henhold til tidsfristene i ubalanseprosedyren.

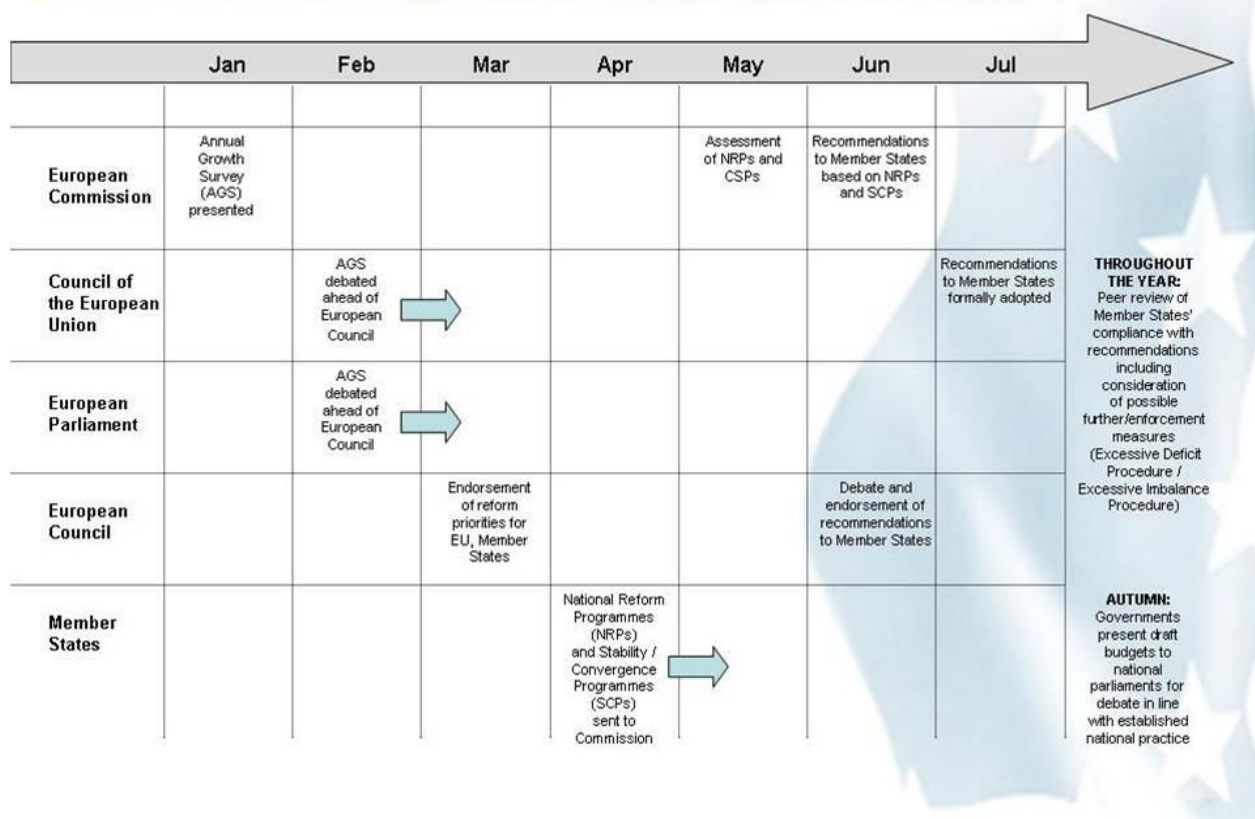
III. *Det europeiske semester.* Med mål om en ex-ante-koordinering av medlemslandenes budsjettpolitikk vedtok EU høsten 2010 å innføre [Det europeiske semester](#). Dette innebærer at medlemslandene må levere sine overordnede budsjettplaner til EU tidlig på året, slik at disse kan evalueres i EU før forslagene behandles i nasjonale parlamenter. Det europeiske semester er en timeplan for samordningen av økonomisk politikk mellom medlemslandene (se figuren):

- *Januar:* Kommisjonen vil begynne hvert "semester" med offentliggjøring av årets vekstundersøkelse (Annual Growth Survey), som skal inneholde en vurdering av den økonomiske situasjonen i EU og i det enkelte medlemslandet. Med utgangspunkt i den vurderingen vil vekstundersøkelsen legge fram prioriteringer på det økonomiske området for det kommende året.
- *Mars:* Stats- og regjeringssjefene i EU vil diskutere prioriteringene og vedta rådskonklusjoner for økonomisk reform og finanspolitisk konsolidering.
- *April/mai:* Medlemslandene leverer sine nasjonale reformprogrammer (National Reform Programmes). Disse programmene inneholder hvert medlemslands tiltak for måloppnåelse i henhold til Europa 2020, samt forpliktelsene i "Euro Pluss-pakten". Eurolandene og ikke-eurolandene leverer også henholdsvis inn sine stabilitets- eller konvergensprogrammer (SCP)¹. Disse inneholder konkrete, nasjonale planer for bærekraftig budsjettpolitikk.

¹ Euroland leverer et *stabilitetsprogram*, mens land utenfor euroområdet lever et *konvergensprogram*.

- *Juni:* Etter en gjennomgang av de nasjonale programmene vil Kommisjonen presentere foreløpige landspesifikke anbefalinger til Rådet. Disse vil deretter diskuteres blant EUs stats- og regjeringssjefer på toppmøtet i juni hvert år. Det europeiske råd vil deretter vedta spesifikke anbefalinger for hvert land. Dette ivaretar at medlemslandene tar hensyn til en europeisk dimensjon når de hver for seg utarbeider sine nasjonale budsjetter for det kommende året.

The European Semester: Who does what and when?

Figur 1 Det europeiske semester

2. Sikring av stabiliteten i euroområdet

Den økonomiske krisen medførte et sterkt press på økonomien i euroområdet i form av økende, ikke-bærekraftige nivåer på budsjettunderskuddet og høy statsgjeld.

2. mai 2010 fikk Hellas tilsagn om en bilateral redningspakke på 110 milliarder euro fra EU og Det internasjonale pengefondet (IMF). 10. mai 2010 vedtok eurolandene å opprette to midlertidige ordninger for makrofinansiell støtte til euroland med betalingsproblemer, henholdsvis European Financial Stability Facility (EFSF) og European Financial Stability Mechanism (EFSM). Disse midlertidige finansieringsfasilitetene har i perioden 2010-2013 en utlånskapasitet på 500 milliarder euro fordelt på 60 milliarder i EFSM og 440 milliarder i EFSF. EFSM er utformet etter modell av den allerede eksisterende fasiliteten for makrofinansiell støtte til land som ikke har innført euro. Lån gis med støtte i EU-budsjettet. EFSF er opprettet i Luxembourg som en mellomstatlig ordning og kun eurolandene står som garantister. Samtidig med opprettelsen av de midlertidige finansieringsfasilitetene signaliserte staben i IMF at de kunne bidra med finansiell støtte til euroland opp mot 250 milliarder euro ved behov.

I november 2010 fikk Irland tilsagn om en finansiell redningspakke på 85 milliarder euro fra de nyopprettede mekanismene. Portugal ble i år det tredje eurolandet som ba om økonomisk støtte fra EU og IMF. EUs

finansministere vedtok på møtet i Rådet for økonomiske og finansielle saker 17. mai i år å gi landet tilsagn om et lån på 78 milliarder euro.

Stats- og regjeringssjefene i EU vedtok på møtet i Det europeiske råd 24. og 25. mars 2011 en traktatendring (artikkel 136) som vil muliggjøre opprettelsen av en permanent krisefinansieringsmekanisme. [European Stability Mechanism](#) (ESM) trår i kraft 1. juli 2013 og avløser de midlertidige løsningene EFSM og EFSF. ESM skal ha en total effektiv utlånskapasitet på 500 milliarder euro, der totalkapitalen på 700 milliarder euro består av 80 milliarder i direkte innskudd fra eurolandene og 620 milliarder i garantier og forpliktelser fra euroland. Tilgang til støtte fra ESM skal baseres på streng kondisjonalitet og som siste løsning, og alltid henge sammen med et struktur- og konsolideringsprogram som framforhandles mellom troikaen (Europakommisjonen, Den europeiske sentralbanken og IMF) og det gjeldende landet.

3. Gjenoppretting av tillit og stabilitet i finanssektoren

Etter finanskrisens utbrudd i 2008 igangsatte Europakommisjonen et omfattende arbeid for revisjon av regelverket for finansielle tjenester i EU. En høynivågruppe under ledelse av den tidligere franske sentralbanksjefen Jacques de Larosiére foretok en kritisk gjennomgang av det eksisterende tilsynsrammeverket for finanssektoren og kom med forslag til styrkingen av tilsynet av de europeiske finansmarkedene og andre regelverksendringer. EU fulgte i stor grad opp anbefalingene fra høynivågruppen og gjennomførte en reform av tilsynssystemet. Den 1. januar 2011 begynte [tre nye tilsynsbyråer](#) for bank (EBA, London), forsikring (EIOPA, Frankfurt) og verdipapirer (ESMA, Paris) sitt arbeid. Daglig tilsyn vil fortsatt være et nasjonalt ansvar, men de nye byråene har fått utvidede fullmakter for utarbeidelse av tekniske standarder og meglings i tilfelle uenighet mellom to eller flere nasjonale tilsynsmyndigheter. I tillegg ble et nytt organ for overvåking av systemrisiko i finansmarkedene, Risikorådet (ESRB), ble opprettet fra 1. januar 2011. Risikorådet skal drive overvåking på makronivå og identifisere bobler og andre faktorer som kan virke destabiliserende, og varsle det eller de medlemslandene der rådet ser faresignaler.

Strengere regler rundt kapital- og likviditetskrav i banker, investeringsselskaper og forsikringsselskaper er også blant tiltakene. En fjerde revisjon av kapitaldekningsdirektivet (CRD IV) er under utarbeidelse. Det samme gjelder en revidert versjon av solvensdirektivet for forsikringsselskaper (Solvens II) som skal tre i kraft fra 2013. Parallelt foregår et bredt arbeid for å sikre robusthet i banksektoren, og det nye tilsynsbyrået for bankene, EBA, gjennomfører nå nye stresstester av europeiske banker. Resultatene fra stresstestene forventes å foreligge i juni i år.

Europakommisjonen har i sine handlingsplaner for finansielle tjenester i etterkant av finanskrisen lagt vekt på å nærme seg et mer harmonisert regelverk, den såkalte "single rulebook", med færre muligheter for nasjonale tilpasninger.

Se hele rapporten fra Europakommisjonen [her](#).

Brussel, 10. juni 2011

Kari Anita Syverud/Kristoffer Thoner